

łoże były pąste. W parterze tylko pospólstwo, czułe, gdy co patriotycznie dla Czechów powiedziano.

Równie chciałem być na kazaniu czeskiem na próżno; o 6¹/₂, przetrzepie je gdzieniegdzie ksiądz dla przekupek, później wszystko po niemiecku. Panowie, szlachta, kupcy już nie rozumieją języka swego, niestety, taki może los i nas czeka!

Od tego czasu ileż to na lepsze nie zmieniło się w Czechach, o nas niestety tego powiedzieć nie można a obawy Niemcewicza zawsze nam przed oczami stać powinny. L. P.

Do historyi domu X. Ostrogskich i Lubartowiczów.

Między starożytnymi wiązkami, w książęcym Sanguszkowskiem archiwum, natrafiłem na rękopism rozszarpany, w którym wiele kart środkowych brakowało, a zachowały się ledwie początkowe i końcowe. Później potem, przepatrując jurydyczne fascykuly spotkałem karty z téj księgi wyjęte, i pozginane we czworo w plikach. Stopniowo udało się uzupełnić całą książkę zawierającą sposobem dawnych Compendii, per extensum, odpisy starych hramot przywilejów, tranzakcyi, ważne wskazówki do dziejów tak rodowych, jako i kraju tutejszego dających, które jak uważać przychodzi; księżna Beata z Kościeleckich Eliazowa Ostrogska przy swarliwym rozdziale majątkowym, z przyrodnym męzowskim bratem Kniaziem Wasilem, kazała z najinteresowniejszych w rodowym archiwum pergaminów spisać dla swojej dzielnicy i u królowej Bony „co to ja chowała... jakby co w rodzie królewskim była”... własnoręczny wyjednała podpis, na pierwszej i ostatniej karcie, niejako świadectwo wiarogodności.

Foljant ow obejmuje 147 dokumentów, od 1385 do 1540 r. po większej części ruskim skoropismem i nie jedną ręką wpisanym bezładnie, bo na następstwo dat wcale nie uważano. Tedy w tem już sposobie jak idą jeden po drugim dorobiłem do tego rękopismu indeks porządkowy, ale zważając, że tu natrafiają się ślady zatracone może gdzie indziej... a może dla wielu i nieznanne, to z chęcią posługi dla pracowników Badaczy sporządziłem osobny Spis chronologiczny z dodaniem moich studyów nad odnośnością samego aktu lub jawiących się tam przedwiekowych postaci.

Spis Chronologiczny..... etc.

Naczelnie wypisano daty czy tytuły Ruskie lub łacińskie wykazują w jakim skoropisie jest dokument.

Leta 6893. (1385) Na pamiat Swiatoho muczenyka Eufimija na kanune prowod, w Subotu. A se ja Czuryto Brodowski dał jaśmi seło swoje Brodowo, Kniaziu Fedoru Danyłowyczui ditiam jeho a jemu peczałowatysia duszoju mojeju, i Żony mojej —... A kto postupył na moje słowo — uwidajetsia toj perod Bohom i z mojeju Duszoju — a pisał Rodumejkowycz.

Uwaga: Według téj Tranzakcyi widać że kniaź Fedko Daniłowicz sam już posiadał po ojcu księstwo Ostrogskie na wio-

snę 1385 r. a ta wioska Brodów trwa dotąd blisko Ostroga nad Horyniem.

Anno 1386 die Dominica infra Octavas OO. Sanctorum in Lutsko Władysław Jagello wraz z bratem księciem Witoldem nadał Oświęconemu książęciu Fedorowi Ostrogskiemu zamek Ostróg z obwodem (cum districtu) i przynależnemi osadami Korczek, Zasław — Chłopotyn — Iwanu — Throsthycnyecz — Krasne Krupa — na tych warunkach jako ojciec księcia Fedora posiadał z nadania stryja królewskiego (patrui nostro) zmarłego księcia Włodzimiskiego Lubharda.....

Tego przywileju jest dwa warianty pod jedną, datą 1szy od samego króla predsentibus his. Joannes Palatinus Sandomir (Tarnowski) Petrus Cmytha Castell. Lublinen: Cristinus de Kozieglowy Castel Sandom (Ostrowski) Włostko (z Charbinowic) pincerna—Spytko (Melsztyński) Succamerarius, Thomko de Vanglyeszyn Subpincern: Cracovia per manus Honorabilis viri Zaklice prapos: Sandom, 2gi od króla i Witolda, bez wymienienia świadków „Coram Consilio nostrorum Polonorum. Lithvanorumque Dominorum per Manus Venerabilis Zaklice Cancellarii Aulae nostrae.

I ten ostatni uważa się prawdziwszym bo król Zygmunt 1szy w Brześciu 1544 r. 24 febr. zatwierdzając nadanie Ostroga wyraził „Literae pargamenae Serenniss. Dni Vladislai Regis et „fratris ejus Vitoldi ex vero Originali transsumptae approbavimus. robor indubiae fidei apposuimus“ A gdy wspomniemy, że Janko z Czarankowa Archid. Gnieźnień. pod rok 1344 notuje czyny Danily Ostrogskiego „pessimus Baro Detko cum quodam Daniele de Ostróg“.... to zrozumieć przychodzi że Danile zwanemu już Ostrógskim nadał przed owym jeszcze rokiem te ziemie władca wołyńskich księstw Lubhard; którego gdy król Jagello wyznawał Strjem to wyraźnie on, był Gedyminowiczem, nie zaś Olgerda synem, a to odkrywa bezzasadność niektórych kronikarzy—grubą nieświadomość rodową niektórych Lubardowiczów co uwierzyli w Lubarda Olgerdowicza, i pisali się Olgerdowiczami.

.... Se aż kniaź Welykij Feodor z bratem swoim Łazarem i Semenom i z matkoju, Swojeju Olhoju, dalyjeśmo Hramotu na to kniaziu Fedoru Danyłowyczu sztoz nam newstupatysia w jeh Otcyznu, i w jeh Służebnyje i po jeh zywoti szto daś Cerkwan i komu ni otdaś—Nam w to newstupatysia A kto na teje postupt, toj uwidajetsia z namy perod Bohom, i z jeh duszoju. ...

Ta ch. ciaz bez daty Hramota daje wskazówki, że gdy po zmarłym Lubhardzie Syn jego Fedor podpisany na Submiesy „Nos Theodorus Lubhard Dux Lucensis.... władał księstwem Łuckim, tedy żaden inny Fedor tylko Lubardowicz mógł użyć tytułu Wielkij kniaź... (niby Zwierzchny) wydając ten Akt zawisłemu w księstwie Łuckim Lennikowi Ostrogskiemu, zwracając

zaś uwagę że w 1386 roku Książę Fedko Daniłowicz starał się u Majestatu o Przywilej powyższy nadający mu potomne posiadanie Ostroga, widać że w tejże dobie zabezpieczał się z drugiej strony, aby w przyszłości Lubardowicze nie rugowali go, na zasadzie praktykowanych w owe czasy praw bliższości do ojcowizny, macierzyzny i dziadowizny: a dla tego wyjednał, u nich ową Hramotę. Ze zaś książę Fedor Lubardowicz zaraz po wstąpieniu na tron Jagielly wysłany, 1386 r. na Litwę (Stadnicki synów Gedym. t. II str. 122) z missyą królewską, nie wrócił już na księstwo Wołyńskie, tedy widocznie nie później, jak w owym lecie wydał, powyższy akt, który wykazuje jeszcze że matka księcia była Olga... a właśnie miała to imię druga żona ks. Lubarda a córka Konstantego Borysowicza Kniazia Rostowskiego (Troick Letopis Karamzyn T. IV not 351) Spotyka się nakoniec Łazara i Semena Lubardowiczów nieznanych genealogistom.

An 1390 die Dominica proxima post festum S. Luciae in Coschyenicze Król Jagiello ks. Fedorowi Daniłowiczowi za odznaczenie się wierną służbą, przy obronie Grodu Wilna; Zamek Ostróg, tudzież Zaslaw — Brodow, i inne siola, które dotąd posiadał: rzeczonemu księciu Jego dzieciom i następcom dozwolił prawem wieczystego dziedzictwa mieć i dzierżeć

Uwaga: Gdy Książę Fedko i spadkiem i z mocy dawniejszych nadań posiadał już te dobra tedy uważa się, że król wynagrodził go chyba stwierdzeniem praw potomnego dziedzictwa bez obowiązków lenniczych zawarowanych w pierwotnym Lubardowym nadaniu dla Daniły, powtórzonych w przywileju Jagielly Fedorowi a teraz już nie wspomnianych.

An. 1393 feria 3a infra octavas OO. Sanctorum Cracoviae Hedvigis Dei Gr. Regina Poloniae nec non terrarum Cracoviae Sandomir. Lancie, Cujav, Lithuaniae princeps suprema Pomerraniae Russiae Domina et haeres... etc. księciu Fedorowi Daniłowiczowi na zamek Ostróg z obwodem z przywileju króla małżouka tramsumpt dosłowny zatwierdziła. Praesentibus his Demetrio de Goraj Marschaleo Serenniss: principis Vladislai Regis Polon: consortis nostri charissimi. Cristino castel Sandomir Magistro Curiae Regalis Aulae nostrae, Drogomiro Judice generali, Thomkone Subpincerna Cracoviensis, Clemente de Quilina subpincerne, Jalousio de Bothuszino Succamerario et magistro Coquinae auna nostrae. Datum per manus Honorabilis praepositi Scarbimiri Cancellarii, et Petri de Schitnek Notarii nostri.

Krom ciekawego wykazania postaci otaczających Królowę dokument ten wyjaśnia zapobiegliwość kniazia Fedka Ostrogskiego, który uważając że wnuczka Kazimierza Wgo. w niedawno przed tem samodzielną dokonała wyprawę na zjednoczenie w państwową całość zamków ruskich, jest bliższą od męża na-

turalną dziedziczką tych prowincyi starał się więc i od niej mieć osobne stwierdzenie praw na dobra posiadane.

Leta 6904 w Ponedilok posla Petrowoha dnia w Lucku (1396 r.) my Welykij kniaz Witowt, czynymy znamenyto... etc. nadał ks. Fedorowi Daniłowiczowi Ostróg z tem wszystkim jako Ojciec jego posiadał i dodał do tego wsie Brodów, Rudosełki, Radohoszcze, Mezyriczcie, Diaków także Swiszczów i Przysiółki Ozierany, Horodnica i dwa Stawki.

Od czterech lat przedtem Witold Kiejstutowicz pojednany z Jagellem i podniesiony na wielkie księstwo rozszerzał już wpływy swoje do Ruskich ziem Podolskich i Wołyńskich, a bacząc to Książ Ostrogski nie zaniedbał zabezpieczyć się wyjednaniami i od Wiel: Księcia Hramoty uznającój, jego dziedzictwo na Ostrogu.

6909 (1401) Misiaciu Sentiabra w 24 den Indyktu Ka. w Lucku myłostiju Bożuju my Welykij kniaz Szwitrykkailo Olikhirdowycz czynymy znamenyto sym etc. Koniuszemu królewskiemu panu Hryńkowi nadał w Turowskim powiecie wieś Chrapyn potomnie.

„A przy tom była Rada nasza Książ Mychajło Wasylewicz...? a pan Nemira Starosta Luckij a pan Petrasz Mylskij marszałek Zemskij a Pan Andrej Myszkowycz, a Pan Fedko Krajezyj a pan Juszeko Wojdatowycz a pan Senko Pidkancleryi.

Lita 6938 (1430) wo Seredu posla Matki Bożej dnia na Swiatoho Frolą i Ławra w Nowihorodce. My welykij kniaz Witowt Czynymy znamenyto wsim etc. Księżniczce Hance... przy wydawaniu w zamęcie za Kniiazia Wasila Ostrogskiego (syn Fedka) zapisał wieś Nowostawce z przysiółkami Ilin. Bożkowce przycześn dodał Koblin a Ozlejewkę a Stupno.

Żona Kniazia Wasila Tedorowicza Ostrogskiego znanego pod przezwiskiem Krasnej; wydana za mąż przez Ks. Witolda, miała Imie Anafija, wyraźnie wypisane w późniejszych transakcyach. Tu więc zaszła myłka przepisującego „bo w oryginalu Witoldowym musiało być nie Hanka lecz Hafka.

6946 (1438) Ijula w 4 den Indyktu XV w Lucku Myłostiju Bożuju my welykij kniaz Szwetrykhaill Litewskij i Ruskij i inych. Czynymy znamenyto Sym naszym Łystom etc. Wiernemu Słudze swemu Oliferowi nadał w dziedzictwo potomne wieś Hłuchny i Sieliszczce Stai w Luckim powiecie i wieś Torhowickie — „A przytom były Swidki Wirnaja nasza rada Władyka Luckij Teodosij, Pan Iwan Hulewycz, a Pan Kozaryn marszałek zetaskij, a Pan Iwan Czermij, a Pan Iwan Wolotowycz.

Przykaz Kniazia Borysowa Pidkancleroha — Tu mylnie zaznaczoay Indykt Xr. bowiem w r. 1438. Przypadał Indykt I. Leon Bożawola Romanowski.